

مقالات تألیفی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در مجلات علمی-پژوهشی و علمی-ترویجی فارسی طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۳: یک بررسی استنادی

Abstract:

This research was to analyze Library and Information Science articles in Persian accredited journals and compare the citation behaviors of these articles' authors during the years 2000-2004.

Then tried to determine the core journals and their place in Journal of Citation Reports. This research was an analytical study using citation analysis method. The data gathering method was by taking notes from the resources of these articles.

The results of the research revealed that 28 articles were without citation from 553 Library and Information Science articles and 525 articles had citation which in total, with 6573 citations taken of them, the average number of citations for each article was 12.5. The Bradford Law came true with the Latin journals used by articles' authors and there were three core journals in the analyzed articles. Authors of the articles, in total, had the most range of using journals with 38.75 percent citation and least range of using proceedings with 3.64 percent citation. In analysis of the language of cited resources, Farsi resources ranked first with 50.68 percent of citations and English resources ranked second with 46.95 percent of citations. «Journal of Documentation» had the highest grade and «College and Research Libraries journal» had the lowest grade among the core journals in list of Library and Information Science journals in JCR.

*امیرحسین عبدالمجید
کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی
abdulmajid1981@gmail.com

چکیده

تحقیق حاضر برآن است تا به بررسی استنادی مقالات تألیفی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در مجلات علمی-پژوهشی و علمی-ترویجی فارسی و مقایسه رفتارهای استنادی نویسندگان این مقالات طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۳ بپردازد و مجلات هسته در مقالات تألیفی مورد بررسی را مطالعه و جایگاه آن‌ها را در مجله گزارش‌های استنادی تعیین نماید.

در این تحقیق از روش تحلیل استنادی استفاده می‌شود. روش گردآوری داده‌ها از طریق فیش نویسی از مآخذ مقالات مورد بررسی است. نتایج تحقیق نشان داد که از مجموع ۵۵۳ مقاله تألیفی فارسی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۵۲۵ مقاله دارای مآخذ بودند که به طور کلی ۶۵۷۳ استناد از آن‌ها مستخرج شد و ۲۸ مورد بدون مآخذ بودند.

متوسط تعداد استنادها برای هر مقاله تألیفی ۱۲/۵ استناد می‌باشد. قاعده برادفورد در مورد مجلات خارجی مورد استفاده در این بررسی صادق بود و ۳ مجله هسته تعیین شدند. بیشترین میزان استفاده از منابع مورد استناد متعلق به مجلات بود.

از نظر زبان منابع مورد استناد، منابع فارسی بیشترین میزان استفاده را داشته‌اند.

هدف در علوم اجتماعی استفاده شده است که عبارتند از: ارزیابی دانشکده‌ها و برنامه‌های دکتری، مقایسه بررسی‌های استنادی با سایر بررسی‌های نظیر آن، بررسی اعتبار و تأثیر پژوهش در یک رشته علمی، بررسی تأثیر مجلات، و تعیین نظرات درباره کیفیت مشاهده شده مجلات.

مسأله

مجلات علمی به عنوان یکی از بهترین منابع تحقیقاتی و مهم‌ترین ابزارهای اطلاع‌رسانی و رشد دانش در هر رشته به شمار می‌آیند و در سطح جهانی همواره بر تعداد آن‌ها در حوزه‌های مختلف علمی افزوده می‌شود.

به طور معمول جدیدترین یافته‌های علمی بیشتر در مجلات علمی منتشر می‌شود، چون این مجلات از منابع مهم اطلاعات علمی و فنی در جهان حاضر محسوب می‌شوند. در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران، مجلات علمی منتشر شده بیش از سه دهه وجود دارند (حری، ۱۳۸۱) و همواره به عنوان منبع انتشار و کسب اطلاعات جدید به شمار می‌آیند.

بنابراین در این مقاله سعی می‌شود از طریق تجزیه و تحلیل استنادی مقالات مجلات تألیفی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۳ به شناسایی مجلات هسته، نوع مواد و منابع و زبان استنادها پرداخته شود تا علاوه بر شناخت الگوهای استنادی

نویسندگان این مقالات، به نقاط قوت و ضعف این مقالات پی برده شود.

اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی استنادی مقالات تألیفی فارسی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران طی سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۳ و شناخت الگوهای انتشاراتی نویسندگان این مقالات است و اهداف فرعی آن عبارتند از:

۱. تعیین مجلات هسته فارسی و خارجی در منابع مقالات تألیفی مورد بررسی.
۲. بررسی نوع منابع اطلاعاتی (کتاب، مجله، پایان‌نامه، مقالات همایش‌ها، منابع الکترونیکی و...) استناد شده.
۳. بررسی زبان انتشار منابع اطلاعاتی استناد شده.
۴. تعیین جایگاه مجلات هسته تعیین شده در این بررسی در مجله گزارش‌های استنادی (JCR)^{۱۵}.

کلیدواژه: تحلیل استنادی، مجلات هسته، عامل تأثیرگذار مجلات، مقالات تألیفی فارسی، کتابداری و اطلاع‌رسانی

Keywords: Citation analysis, Core journals, Farsi articles, Library and Information Science

مقدمه

اطلاعات سهم مهمی در موفقیت هر نظام پژوهشی دارد. ناکافی بودن اطلاعات پژوهشگران را محدود می‌کند، و اعتماد به نفس، جایگاه حرفه‌ای، و ارزش آن‌ها را در نظام پژوهشی پایین می‌آورد (دیول^۱ و دیگران، ۲۰۰۴).

کتاب‌ها، گزارش‌های تحقیقاتی، پایان‌نامه‌ها، مقالات همایش‌ها و مجلات علمی از منابع اطلاعاتی عمده برای پژوهشگران هستند که در این میان، مجلات علمی یکی از معتبرترین منابع اطلاعاتی برای پژوهشگران به شمار می‌آیند (آینا^۲ و ماباونکو^۳، ۱۹۹۷؛ ادواردز^۴، ۱۹۹۹).

کتابخانه‌های دانشگاهی به دلیل هزینه و تعداد فزاینده مجلات جدید، معمولاً با مشکل مالی در مجموعه‌سازی کتابخانه مواجه هستند.

طبق نوشته ادواردز (۱۹۹۹) برای بیش از ۲۰ سال، قیمت‌ها بسیار سریع افزایش یافته و از اواسط دهه ۱۹۸۰ هر ساله ۱۵ تا ۳۰ درصد رشد داشته‌اند. این شرایط چالش‌های زیادی برای کتابخانه‌های دانشگاهی به منظور تأمین نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان خود به وجود آورده است.

تحلیل استنادی روشی برای شمارش، دسته‌بندی و ارزیابی مجلات علمی است و کتابخانه‌ها از آن به عنوان ابزاری برای مجموعه‌سازی مؤثر مجلات استفاده می‌نمایند. تحلیل استنادی عبارت است از: «یک روش کتابسنجی که در آن آثار مورد استناد در متون بررسی می‌شوند تا الگوهای ارتباط علمی مشخص شوند، برای مثال اهمیت تطبیقی کتاب‌ها در مقابل مجلات، یا منابع اطلاعاتی جاری نگر در مقابل منابع گذشته نگر، در یک یا چند رشته علمی» (ادلیس^۵، ۲۰۰۲). در تحلیل استنادی، پژوهشگر با شمارش تعداد استنادهای به کار گرفته شده متون مختلف همانند مجلات، پایان‌نامه‌ها و... به تحلیل و ارزیابی این متون می‌پردازد. تحلیل استنادی از اواخر دهه ۱۹۶۰ به عنوان ابزاری برای پی بردن به نحوه جریان اطلاعات درون رشته ارتباطات استفاده شده است. برای مثال، در سال ۱۹۶۷ پارکر^۶، پیسلی^۷ و گارت^۸ از تحلیل استنادی در مطالعه رفتار استنادی بین رشته‌ای میان پژوهش‌های ارتباطات جمعی و دو رشته دیگر علوم اجتماعی یعنی روانشناسی و جامعه‌شناسی، استفاده کردند (پیسلی، ۱۹۸۴).

پیشرفت فن‌آوری‌های رایانه‌ای یکی از عوامل اصلی است که بر مطالعات کتابسنجی و از آن جمله تحلیل استنادی تأثیر گذاشته و کاربرد آن‌ها را افزایش داده است (پیسلی، ۱۹۸۹). این پیشرفت‌ها در ۲۵ سال گذشته باعث به وجود آمدن پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی (مثل نمایه‌های استنادی علوم^۹، علوم اجتماعی^{۱۰} و هنر و علوم انسانی^{۱۱}) علاوه بر نسخه چاپی به صورت لوح فشرده و نیز به صورت پیوسته شده است.

به علاوه، پیشرفت نرم‌افزارهای صفحه‌گسترده و بانک‌های اطلاعاتی در رایانه‌های شخصی، و نرم‌افزارهای بازیابی اطلاعات پیوسته (مثل دایلوگ^{۱۲}) کار محاسبه داده‌های استنادی را آسان کرده است.

طبق نوشته راتانونگا^{۱۳} و رمانو^{۱۴} (۱۹۹۶)، تحلیل استنادی با چندین

۱۳۸۴ به این عنوان تغییر نام یافته است. همچنین فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی از سال ۱۳۸۵ به رتبه علمی-پژوهشی ارتقاء یافته است.

روش گردآوری داده‌ها

شیوه جمع‌آوری داده‌ها به صورت فیش برداری بود. ابتدا مشخصات کتابشناختی مقالات و تعداد کلی استنادها در هر مقاله به تفکیک عنوان مجله، نویسنده (ها) و سال نشر مجله، روی فیش نوشته و سپس مشخصات استنادها بر اساس نوع منبع، عنوان، نویسنده، زبان، محل نشر، و سال نشر در فیش‌های جداگانه‌ای یادداشت و در یک پایگاه اطلاعاتی در نرم‌افزار آماری اکسل وارد شد. پس از آن با توجه به سئوالات مطرح شده، داده‌ها شمارش، رتبه‌بندی و جهت تحلیل‌های لازم مرتب شدند.

روش‌های آماری مورد استفاده

در این پژوهش علاوه بر استفاده از روش‌های آمار توصیفی نظیر: دسته‌بندی داده‌ها بر حسب توزیع فراوانی و درصد فراوانی، میانگین و رسم نمودارها؛ از روش تحلیل استنادی به منظور شناسایی مجلات هسته با استفاده از قاعده برادفورد استفاده شد. ضمناً مجلات هسته در این بررسی با فهرست مجلات JCR تطبیق داده شده تا جایگاه مجلات هسته تعیین شود.

پیشینه پژوهش در جهان و ایران

در مقیاس بین‌المللی پژوهش‌های بسیاری در زمینه تحلیل استنادی صورت گرفته است که در اینجا به معرفی چند نمونه اخیر بسنده می‌شود. در مالزی تحقیق تیو^{۱۷} و کار^{۱۸} (۲۰۰۰) در مورد تحلیل استنادی مجله «پژوهش‌های لاستیک طبیعی»^{۱۹} در فاصله زمانی ۱۹۸۸-۱۹۹۷ نشان داد که از مجموع ۴۱۸۱ استناد موجود در فهرست منابع ۲۵۰ مقاله تحقیقی و ۱۸ گزارش کوتاه، مجلات با ۷۲/۴ درصد پراستفاده‌ترین منبع اطلاعاتی توسط نویسندگان این مجله بوده‌اند. تمایل به تحقیقات گروهی در میان متخصصان به صورت دو یا بیش از دو نفر در این مجله با ۶۱/۵۶ درصد مقالات مشهود بود. اکثر استنادها یعنی ۵۵/۹۷ درصد آن‌ها بین سال‌های ۱۹۷۸-۱۹۹۷ بودند. همچنین مشخص شد که موضوعات شیمی و فن‌آوری با ۶۰/۶ درصد موضوع‌هایی بودند که بیشترین استنادها را به خود اختصاص داده‌اند. در پژوهش دیگری، دو مجله هسته اقتصادی پاکستان به منظور شناسایی الگوی استنادی نویسندگان مقالات آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی است که در ۸ دوره «مجله نقد و بررسی توسعه پاکستان»، ۴۱۱۳ استناد در ۲۳۰ مقاله وجود داشت که متوسط تعداد استنادها در هر مقاله ۱۷/۸۸ استناد بود در حالی که «مجله نقد و بررسی

سئوالات پژوهش

در راستای رسیدن به اهداف فوق، پژوهش حاضر در نظر دارد تا به سئوال‌های زیر پاسخ دهد:

۱. پراکندگی مقالات تألیفی و استنادهای آن‌ها در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور در مجلات علمی-پژوهشی و علمی-ترویجی در سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۳ چگونه است؟
۲. مجلات هسته فارسی و خارجی در منابع مقالات تألیفی مورد بررسی کدامند؟
۳. کدام یک از منابع اطلاعاتی (کتاب، مجله، پایان‌نامه، مقالات همایش‌ها، منابع الکترونیکی و...) در نگارش مقالات تألیفی مورد بررسی بیشترین کاربرد را دارند؟
۴. میزان استناد به منابع فارسی و خارجی چقدر است؟
۵. جایگاه مجلات هسته تعیین شده در این بررسی در مجله گزارش‌های استنادی (JCR) چگونه است؟

روش پژوهش

در این پژوهش از روش تحلیل استنادی استفاده شد. ابتدا با استفاده از قاعده برادفورد^{۱۶} مجلات هسته معرفی شدند. سپس زبان و نوع منابع اطلاعاتی در منابع مقالات تعیین شد. ضمناً مجلات هسته به منظور تعیین جایگاه آن‌ها در مجله گزارش‌های استنادی با فهرست مجلات JCR تطبیق داده شدند. در پایان فهرستی از مجلات هسته و ماورای هسته نیز ارائه شد.

جامعه پژوهش

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه مقالات تألیفی و منابع آن‌ها، منتشره در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی موجود در مجلات علمی-پژوهشی و علمی-ترویجی فارسی در فاصله زمانی ۱۳۷۹-۱۳۸۳ بود. با توجه به اینکه مجلات علمی-پژوهشی مورد بررسی از حوزه موضوعی وسیعی برخوردار بودند و تنها مربوط به حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی نبودند، بنابراین شماره‌های مربوط به هر کدام از آن‌ها به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفت و مقالات مربوط به حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی که در آن‌ها موجود بود، استخراج گردید. مجلات مورد مطالعه در مجموع ۱۰ عنوان بودند که ۶ عنوان از آن‌ها علمی-پژوهشی و ۴ عنوان دیگر علمی-ترویجی می‌باشند. مجلات علمی-پژوهشی مورد مطالعه در این پژوهش عبارت بودند از:

۱. فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور؛
  ۲. مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران؛
  ۳. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز؛
  ۴. مجله علوم انسانی دانشگاه الزهراء؛
  ۵. مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز؛
  ۶. مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد.
- مجلات علمی-ترویجی مورد مطالعه نیز به شرح زیر بودند:
۱. مجله کتابداری کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران؛
  ۲. فصلنامه علوم و فن‌آوری اطلاعات پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران؛
  ۳. فصلنامه کتاب سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛
  ۴. فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی.
- شایان ذکر است که فصلنامه علوم و فن‌آوری اطلاعات در گذشته تحت عنوان فصلنامه علوم اطلاع‌رسانی منتشر می‌شد که از سال

استنادها و در مجله ملی هورمون شناسی، ۹۳ درصد استنادها به مجلات اختصاص یافته است. در این پژوهش همچنین ۱۲ مجله به عنوان مجلات هسته حوزه هورمون شناسی معرفی شدند. از سوی دیگر، نویسندگان مجله ملی هورمون شناسی نسبت به مجله آسیایی هورمون شناسی به منابع روزآمدتری استناد کرده‌اند.

پیشینه پژوهش در داخل کشور

در ایران مطالعات بسیاری بر روی تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های دانشگاهی به ویژه در سال‌های اخیر انجام شده است، اما درباره تحلیل استنادی مجلات علمی مطالعات کمتری صورت گرفته که به ترتیب تاریخی عبارتند از:

بنی هاشمی (۱۳۶۴) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود تحت عنوان «تجزیه و تحلیل استنادهای مقالات در برخی نشریات ادواری پزشکی فارسی» به این نتیجه دست یافت که سه مجله مورد بررسی در این پژوهش (نظام پزشکی ایران، دانشکده پزشکی دانشگاه تهران، آکنامدیکا ایرانیکا) در مجموع دارای ۱۵۸ مقاله و ۲۵۰۲ استناد بودند. بیشترین میزان استناد به مجلات تعلق داشت و نیم‌عمر منابع نیز ۶ سال برآورد شده است.

عصاره (۱۳۶۵) در تحقیقی مقالات پزشکی فارسی منتشر شده در دانشگاه‌های تهران، شهید بهشتی و فردوسی مشهد طی سال‌های ۱۳۵۴-۱۳۵۶ را مورد بررسی استنادی قرار داد. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که از نظر نوع منابع مورد استناد، ۷۶/۳ درصد استنادها به مجلات و ۳۳/۷ درصد به کتاب‌ها و دیگر منابع بوده است. همچنین از نظر نوع زبان منابع مورد استناد مشخص شد که ۸۰/۹۶ درصد استنادها به منابع انگلیسی زبان بوده و پس از آن منابع فرانسوی، آلمانی و فارسی به ترتیب رتبه‌های دوم تا چهارم را به خود اختصاص داده‌اند.

همچنین سلیمی جهرمی (۱۳۶۶) در یک مطالعه استنادی دیگر به بررسی کاربرد قاعده برادفورد در نشریات ادواری پزشکی پرداخته است. نتایج این پژوهش حاکی است که با استفاده از این قاعده می‌توان نشریات هسته این رشته را مشخص نمود. وی همچنین نیم‌عمر منابع در رشته پزشکی را معادل ۳ سال تعیین نموده است.

زند (۱۳۷۸) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به مطالعه استنادی مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۷۵ پرداخته است تا قاعده برادفورد را در مجلات مورد استناد در مقالات این مجله محک بزند و از این طریق مجلات هسته را شناسایی و معرفی نماید و علاوه بر آن نویسندگان کلیدی مقالات مورد بررسی، سهم دانشکده‌ها و بخش‌های مختلف در نگارش مقالات و پراکنندگی موضوعی این مقالات را مشخص کند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که از مجموع ۱۸۲۳ استناد در این مجله، ۴۴۲ (۲۴/۲۴ درصد) استناد به مجلات خارجی، ۱۶۴ (۸/۹۹ درصد) استناد به مجلات فارسی، ۵۹۲ (۳۲/۴۷ درصد) استناد به کتاب‌های خارجی و ۴۹۴ (۲۷/۰۹ درصد) استناد به کتاب‌های فارسی تعلق گرفته است که کتاب‌های خارجی، پر استفاده‌ترین منبع اطلاعاتی بوده‌اند.

در تحقیق دیگری در مورد تحلیل استنادی ۴۴۶۰ استناد استخراج شده از ۲۹۹ مقاله فلسفی فارسی در فاصله زمانی ۱۳۷۰-۱۳۷۷ مشخص شد که تعداد متوسط استنادها در هر مقاله ۱۵ استناد بود. کتاب‌ها با ۹۳/۳۸ درصد کل استنادها، بالاترین میزان استناد را داشته‌اند. بیشترین منابع مورد استناد با ۳۴/۴۴ درصد به زبان عربی بوده و بعد از آن با ۳۱/۰۳ درصد به زبان فارسی استناد شده است. از نظر توزیع جغرافیایی محل نشر منابع مورد استناد، ایران با ۴۶/۹۶

اقتصادی و اجتماعی پاکستان» دارای ۱۲۹۸ استناد در ۷۳ مقاله بود که به طور متوسط ۱۷/۷۸ استناد در هر مقاله داشت. بیش از ۵۰ درصد استنادها در هر دو مجله یک نویسنده داشتند و بیش از ۵۰ درصد استنادها از منابع اطلاعاتی دیگر به غیر از مجلات به ویژه کتاب‌ها بودند. در حدود ۴۷ درصد استنادهای مجله نقد و بررسی توسعه پاکستان^{۲۰} کمتر از ۵ سال قدمت داشتند در حالی که این رقم در مورد استنادهای مجله نقد و بررسی اقتصادی و اجتماعی پاکستان^{۲۱}، ۲۵ درصد بود. از نظر محل نشر منابع مورد استناد، اکثر مجلات استناد شده آمریکایی بودند. الگوی استنادی یافت شده در این پژوهش نشان داد که رفتار استنادی اقتصاددانان پاکستانی کاملاً از الگوهای بین‌المللی فاصله دارد (شریف^{۲۲} و محمود^{۲۳}، ۲۰۰۴).

در تحقیقی در تانزانیا در مورد تحلیل استنادی ۲۱ رساله دکتری، ۲۹۵ پایان‌نامه کارشناسی ارشد بین سال‌های ۱۹۸۹-۱۹۹۹ و ۳۰۹ مقاله کنفرانس منتشر شده در همین دوره در دانشگاه کشاورزی سوکویین^{۲۴} با هدف بررسی الگوهای استنادی پژوهشگران حوزه کشاورزی تانزانیا مشخص شد که رساله‌های دکتری در مقایسه با پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و مقالات کنفرانس‌ها، بیشترین استنادها را داشته‌اند. در مجموع ۳۳۹۲۲ استناد در ۶۲۵ مدرک مورد بررسی وجود داشت که تعداد استناد در هر مدرک به طور متوسط ۵۴/۳ استناد بود. مجلات با ۴۴/۳ درصد مجموع استنادها پراستفاده‌ترین منبع اطلاعاتی بودند (دیول، الوهابورا، ماتولو و مولی میلا، ۲۰۰۴).

فراندسن^{۲۵} (۲۰۰۵) در پژوهشی تحت عنوان «ارتباط مجلات: بررسی کتابسنجی مجلات اقتصادی» با هدف کاربرد تحلیل استنادی به منظور بررسی ارتباط بین ۱۹ مجله اقتصادی، بعضی از ساختارهای پنهان را در علم اقتصاد نشان داد که عوامل مؤثری برای نتایج به دست آمده از تحلیل استنادی بودند. او از یک روش تحلیل استنادی به همراه استفاده از رگرسیون خطی چندگانه هم برای مجلات اقتصادی استناد کننده و هم استناد شونده استفاده کرد. در روش برنامه‌ریزی شده، ویژگی‌های متفاوت مجلات علاوه بر درجه ارتباط آن‌ها کنترل می‌شد. همچنین او چندین عامل نهفته در الگوهای استنادی علم اقتصاد را مشخص کرد که برای انجام تحلیل‌های استنادی با هدف ارزیابی ارتباط مجلات می‌بایست آن‌ها را در نظر گرفت. این عوامل عبارتند از: روابط جغرافیایی مجلات، روابط موضوعی مجلات و روابط عامل تأثیر مجله.

یانگ^{۲۶} و پان^{۲۷} (۲۰۰۶) در پژوهشی در چین به مطالعه استنادی دو مجله هورمون شناسی به نام‌های «مجله ملی هورمون شناسی»^{۲۸} و «مجله آسیایی هورمون شناسی»^{۲۹} با هدف شناسایی الگوهای انتشاراتی نویسندگان مقالات این دو مجله پرداختند. یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که متوسط تعداد استنادها در مجله آسیایی هورمون شناسی ۲۰/۴۳ استناد و در مجله ملی هورمون شناسی ۱۰/۱۸ استناد بود. از نظر نوع منابع مورد استناد، مجلات غالب بودند به طوری که در مجله آسیایی هورمون شناسی ۹۵/۸۴ درصد

هرکدام با ۱۲ سال بالاترین نیم‌عمر را داشتند در حالی که در مورد منابع خارجی، کتاب‌ها با ۲۰ سال بیشترین نیم‌عمر را دارا بودند. موضوع «مواد و منابع» با ۲۲/۱۶ درصد بیشترین تعداد پایان‌نامه را داشته و در موضوع «کنترل کتابشناختی» پایان‌نامه‌ای وجود نداشته است. از بررسی پیشینه‌های تحقیق می‌توان چنین نتیجه گرفت که با مطالعه الگوهای انتشاراتی دانشمندان می‌توان به شناخت مجلات هسته، نویسندگان کلیدی، کهنگی متون و تنوع موضوعی مدارک پی برد. در ضمن به شناخت تفاوت‌ها و تشابهات الگوهای انتشاراتی نائل آمد. همچنین می‌توان به شناسایی محمل‌های اطلاعاتی دست یافت، مثلاً در حوزه علوم کانال ارتباطی دانشمندان مجلات هستند و در علوم اجتماعی، کتاب وسیله ارتباط و تبادل افکار دانشمندان است.

یافته‌های پژوهش

این بخش با هدف پاسخگویی به پرسش‌های اساسی پژوهش به بررسی و تجزیه و تحلیل هر یک از سئوالات تحقیق به طور جداگانه می‌پردازد. همچنین به منظور وضوح بیشتر نتایج، تجزیه و تحلیل یافته‌ها در قالب جداول ارائه می‌شوند.

بررسی پراکندگی مقالات تألیفی در مجلات مورد بررسی و

میانگین استنادها

نگاهی کلی به مجموعه مقاله‌های حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در طول دوره مورد بررسی، همان گونه که در جدول ۱ آمده است، نشان می‌دهد که از سال ۱۳۷۹ تا پایان سال ۱۳۸۳ در مجموع ۵۵۳ مقاله تألیفی تولید شده است که ۲۸ عنوان از آن‌ها بدون مأخذ و ۵۲۵ مقاله دارای مأخذ بوده‌اند. بنابراین ۲۸ عنوان مقاله بدون مأخذ کنار گذاشته شده و ۵۲۵ مقاله تألیفی دارای مأخذ جامعه پژوهش را تشکیل می‌دهند.

درصد در رتبه اول قرار گرفته است. همچنین از قاعده برادفورد در خصوص نشریات ادواری مورد استناد استفاده شد و پراستفاده‌ترین نشریات مشخص گردید (اشتری، ۱۳۸۰).

مقصودی دریه (۱۳۸۱) در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی استنادی مقالات در مجلات علوم اطلاع‌رسانی، فصلنامه پیام کتابخانه، فصلنامه کتاب و کتابداری در سال‌های ۱۳۷۸-۱۳۷۹» با استفاده از روش تحلیل استنادی ۱۸۱۹ استناد به ۱۸۹ مقاله چهار عنوان مجله در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی را با هدف مقایسه و تجزیه و تحلیل نتایج حاصل از استنادهای مجلات مورد بررسی با یکدیگر، مطالعه کرده است. او به این نتیجه دست یافت که میانگین تعداد استنادها برای هر مقاله ۹/۶ استناد بوده است و از نظر زبان منابع مورد استناد، منابع خارجی بیشتر مورد استفاده قرار گرفته‌اند. از نظر نوع منابع اطلاعاتی مورد استناد، استناد به کتاب بیش از سایر منابع اطلاعاتی بوده و پس از آن مجله در رده دوم قرار گرفته است. همچنین ملاحظه شد که بین مجلات فارسی، «فصلنامه پیام کتابخانه» و بین مجلات خارجی «خبرنامه انجمن کتابداری پزشکی» پراستفاده‌ترین مجلات بوده‌اند.

محسنی (۱۳۸۴) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود با استفاده از روش تحلیل استنادی به مقایسه رفتارهای استنادی دانشجویان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مجری دوره‌های کارشناسی ارشد تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری طی سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۲ پرداخته است تا مجلات هسته در پایان‌نامه‌های دانشگاه‌های مورد بررسی را مطالعه و هزینه سودمندی آن‌ها را تعیین نماید. یافته‌های حاصل از این تحقیق حاکی است که مجلات با ۳۹/۶۳ درصد بیشترین میزان استناد و نامه‌ها با ۲ درصد کمترین میزان استناد را داشتند. کتاب‌ها و پایان‌نامه‌های فارسی

جدول ۱: توزیع فراوانی مقالات و استنادها به تفکیک مجلات مورد بررسی در سال‌های ۱۳۷۹-۱۳۸۳

مجله	تعداد	مقالات بدون مأخذ	مقالات تألیفی	درصد استنادها	درصد مقالات	میانگین استناد در هر مقاله
کتابداری	۵	۰	۷۳	۱۳/۹	۹۳۵	۱۲/۸۱
فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت	۲	۰	۲۶	۴/۹۵	۳۲۰	۱۲/۳۱
علوم و فن‌آوری اطلاعات	۲	۰	۶۵	۱۲/۳۸	۷۷۴	۱۱/۹۱
فصلنامه کتاب	۱۰	۰	۲۰۵	۳۹/۰۵	۲۴۱۱	۱۱/۷۶
کتابداری و اطلاع‌رسانی	۹	۰	۱۱۲	۲۱/۳۳	۱۳۴۲	۱۱/۹۸
مجله علوم انسانی دانشگاه الزهراء	۰	۰	۳	۰/۵۷	۳۷	۱۲/۳۳
مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران	۰	۰	۱۴	۲/۶۷	۳۰۰	۲۱/۴۳
مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز	۰	۰	۱۰	۱/۹	۱۴۵	۱۴/۵
مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز	۰	۰	۹	۱/۷۱	۱۵۵	۱۷/۲۲
مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد	۰	۰	۸	۱/۵۲	۱۵۴	۱۹/۲۵
جمع	۲۸	۰	۵۲۵	۱۰۰	۶۵۷۳	۱۲/۵

استنادها گروه‌بندی و قاعده برادفورد روی آن‌ها آزمایش شد. پس از انجام محاسبات لازم مشخص شد که مجلات هسته خارجی موجود در مآخذ مقالات تألیفی مورد بررسی ۳ عنوان بودند که در جدول ۳ به ترتیب رتبه از زیاد به کم مرتب شده‌اند:

جدول ۳: فهرست رتبه‌بندی شده مجلات هسته خارجی موجود در مآخذ مقالات تألیفی مورد بررسی

رتبه	عنوان مجله	تعداد استنادها
۱	JASIS: Journal of the American Society for Information Science	۱۱۹
۲	College and Research Libraries	۹۸
۳	Journal of Documentation	۱۷

بررسی نوع مواد و منابع در استنادها

به منظور تعیین میزان استفاده از نوع منابع، فیش‌های حاوی اطلاعات بر اساس نوع منابع به ۵ مقوله عمده تقسیم شد که به ترتیب کتاب‌ها، مجلات، پایان‌نامه‌ها، مقالات همایش‌ها و منابع الکترونیکی را در بر می‌گیرد. آن دسته از منابعی که تعداد آن‌ها اندک بود و در هیچ کدام از ۵ نوع منبع اطلاعاتی ذکر شده نمی‌گنجید، از جمله مصوبات، گزارش‌ها، طرح‌های پژوهشی، نوشته‌های روزنامه‌ها و تقریرات درسی در ستونی مربوط به سایر منابع اطلاعاتی در جدول ۴ آورده شده است. این جدول توزیع فراوانی و درصد میزان استناد به نوع منابع را به تفکیک مجلات مورد بررسی نشان می‌دهد.

با نگاهی به جدول ۴ مشاهده می‌شود که بیشترین سهم از مجموعه ۶۵۷۳ مورد استناد بررسی شده، به مجلات (۳۸/۷۵ درصد) اختصاص دارد و حال آنکه استناد به کتاب با ۳۳/۸۴ درصد در مرتبه دوم قرار می‌گیرد. استنادهای دیگر، با اختلاف زیاد، به ترتیب به منابع الکترونیکی (۹/۸۷ درصد)، پایان‌نامه‌ها (۹/۵۵ درصد)، سایر منابع (۴/۳۵ درصد) و مقالات همایش‌ها (۳/۶۴ درصد) تعلق می‌گیرد.

البته گرایش به مجلات در استنادها در اکثر مجلات مورد بررسی نیز صادق است. در مورد استناد به کتاب، در دو مجله «کتابداری» و «فصلنامه علوم و فن‌آوری اطلاعات» میزان استناد به کتاب به ترتیب با ۴۵/۸۸ درصد و ۴۱/۶ درصد نسبت به مجلات به ترتیب با ۳۳/۳۷ درصد و ۳۱/۳ درصد بیشتر می‌باشد. اما در سایر مجلات مورد بررسی، استناد به کتاب‌ها در مرتبه دوم پس از مجلات قرار می‌گیرد، هر چند فاصله این نسبت‌ها با یکدیگر بسیار متفاوت است. نزدیک‌ترین نسبت میان استناد به مجلات و کتاب‌ها از آن «فصلنامه کتاب» (۳۷/۸۷ درصد در مقابل ۳۲/۳ درصد) است.

گرایش به استناد به پایان‌نامه‌ها در «مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران» و «مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز» به ترتیب با ۱۵/۶۷ درصد و ۱۳/۷۹ درصد بیشتر از مجلات دیگر می‌باشد. «مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز» با ۱۲/۹ درصد استناد به پایان‌نامه‌ها در مرتبه سوم قرار می‌گیرد. در این میان، «مجله علوم انسانی دانشگاه الزهراء» هیچ استنادی به این نوع منبع اطلاعاتی نداشته است.

میزان استناد به مقالات همایش‌ها اندک و در تمام مجلات از مراتب پایینی برخوردار بوده است. در مورد استناد به منابع الکترونیکی، سهم «مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد» با ۲۴/۶۷ درصد از سایر مجلات و حتی از میزان استناد به کتاب (۱۷/۵۳ درصد) در همین مجله بیشتر می‌باشد. میزان استناد به این نوع منابع در سه مجله «رهیافت»، «فصلنامه علوم و

بر اساس جدول ۱، ۵۲۵ مقاله تألیفی دارای مآخذ در مجموع به ۶۵۷۳ مآخذ استناد کرده‌اند و بدین ترتیب، متوسط استناد برای هر مقاله به ۱۲/۵ می‌رسد. سهم مجلات مختلف در این میان متفاوت است. بیشترین سهم مقاله‌های تولید شده به مجله «فصلنامه کتاب» و در مرحله بعد، متعلق به «فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی» است. «کتابداری» و «فصلنامه علوم و فن‌آوری اطلاعات» به ترتیب در مراتب بعدی قرار می‌گیرند. متوسط استناد در درجه اول متعلق به «مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران» (۲۱/۴۳) و سپس «مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد» (۱۹/۲۵) است. کمترین متوسط استناد (۱۱/۷۶) متعلق به «فصلنامه کتاب» است که دارای بیشترین تعداد مقاله تألیفی تولید شده می‌باشد. هر گاه ۵ سال مورد بررسی را ملاک تحلیل قرار دهیم، در مجموع سالانه ۱۱۰/۶ مقاله تألیفی تولید شده است و همچنین در هر سال به طور متوسط ۱۳۱۴/۶ منبع مورد استناد مقاله‌ها قرار گرفته است.

مقایسه مجلات علمی - پژوهشی با مجلات علمی - ترویجی نیز نشان می‌دهد اگرچه مجلات علمی - پژوهشی از لحاظ تولید مقاله تفاوت قابل توجهی با مجلات علمی - ترویجی دارند، به طوری که در طول ۵ سال مورد بررسی جمعاً ۴۴ (۸/۳۸ درصد) عنوان از مجموع ۵۲۵ مقاله تألیفی را داشته‌اند، اما میانگین استنادهای آن‌ها بیشتر می‌باشد.

تولید و میانگین استنادها بر حسب سال

تولید مقالات تألیفی در بررسی حاضر در طول دوره ۵ ساله افزایش یافته است (جدول ۲) به طوری که این رشد از ۱۶/۹۵ درصد در سال ۱۳۷۹ به ۲۵/۱۴ درصد در سال ۱۳۸۳ رسیده است.

جدول ۲: توزیع فراوانی مقالات و استنادها به تفکیک سال‌های مورد بررسی

سال	تعداد مقالات بدون مآخذ	مقالات تألیفی	درصد استنادها	درصد میانگین استناد در هر مقاله
۱۳۷۹	۶	۸۹	۱۶۹۵	۱۰۲۱
۱۳۸۰	۹	۹۰	۱۷۱۴	۱۳۲۲
۱۳۸۱	۷	۱۱۳	۲۱۵۲	۱۶۸۹
۱۳۸۲	۵	۱۰۱	۱۹۲۴	۱۱۷۷
۱۳۸۳	۱	۱۲۲	۲۵۱۴	۱۷۱۴
جمع	۲۸	۵۲۵	۱۰۰	۶۵۷۳

همچنین بر اساس جدول ۲، تعداد استنادها در این دوره ۵ ساله نیز متفاوت بوده است به طوری که سال ۱۳۸۳ بیشترین تعداد استناد (۱۷۶۴ مورد) را داراست و کمترین میزان استنادها (۱۰۲۱ مورد) مربوط به سال ۱۳۷۹ می‌باشد. میانگین تعداد استنادها برای هر مقاله در سال ۱۳۸۰ (۱۳/۶۹) بالاترین و در سال ۱۳۷۹ (۱۱/۴۷) پایین‌ترین رقم را داراست و در طول دوره نیز دارای نوسان می‌باشد.

تعیین مجلات هسته با استفاده از قاعده برادفورد

مجلات خارجی مورد استفاده در منابع مقالات تألیفی فارسی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی ۴۵۲ مجله بوده است که میزان استناد به آن‌ها متفاوت می‌باشد. به منظور محک زدن قاعده برادفورد بر روی این مجلات و جدا نمودن مجلات هسته، تعداد کل استنادها شمارش و مشخص شدند. در مجموع ۱۵۶۷ استناد به مجلات خارجی در منابع مقالات تألیفی مورد بررسی وجود داشت. سپس

جدول ۴: توزیع فراوانی انواع منابع مورد استناد مقالات تألیفی حوزه کتابداری و اطلاع رسانی به تفکیک مجلات مورد بررسی

نوع منبع	کتاب		مجله		پایان نامه		مقالات همایش ها		منابع الکترونیکی		سایر منابع		جمع	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
کتابداری	۴۲۹	۴۵/۸۸	۳۱۲	۳۳/۳۷	۷۸	۸/۳۴	۲۲	۲/۳۶	۵۵	۵/۸۸	۳۹	۴/۱۷	۹۳۵	۱۰۰
فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت	۷۵	۲۳/۴	۱۷۱	۵۳/۴	۱۱	۳/۴۴	۲۱	۷/۵۶	۲۶	۸/۱۲	۱۶	۵	۳۲۰	۱۰۰
علوم و فن آوری اطلاعات	۳۲۲	۴۱/۶	۲۴۲	۳۱/۳	۴۳	۵/۵۵	۳۰	۳/۸۸	۱۰۹	۱۴/۱	۲۸	۳/۶۲	۷۷۴	۱۰۰
فصلنامه کتاب	۷۷۸	۳۲/۳	۹۱۳	۳۷/۸۷	۲۸۹	۱۱/۹۹	۸۴	۳/۴۸	۲۲۶	۹/۳۷	۱۲۱	۵/۰۲	۲۴۱۱	۱۰۰
کتابداری و اطلاع رسانی	۴۴۱	۳۲/۸۶	۵۳۷	۴۰/۰۲	۱۰۷	۷/۹۷	۵۲	۳/۸۷	۱۵۴	۱۱/۴۸	۵۱	۳/۸	۱۳۴۲	۱۰۰
مجله علوم انسانی دانشگاه الزهراء	۷	۱۸/۹۲	۲۲	۵۹/۴۵	۰	۰	۲	۵/۴۱	۰	۰	۰	۱۶/۲۲	۳۷	۱۰۰
مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران	۸۰	۲۶/۶۷	۱۱۹	۳۹/۶۷	۴۷	۱۵/۶۷	۸	۲/۶۷	۳۳	۱۱	۱۳	۴/۳۲	۳۰۰	۱۰۰
مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز	۳۶	۲۴/۸۳	۷۳	۵۰/۳۴	۲۰	۱۳/۷۹	۲	۱/۳۸	۶	۴/۱۴	۸	۵/۵۲	۱۴۵	۱۰۰
مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز	۲۹	۱۸/۷۱	۹۵	۶۱/۲۹	۲۰	۱۲/۹	۷	۴/۵۲	۲	۱/۲۹	۲	۱/۲۹	۱۵۵	۱۰۰
مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد	۲۷	۱۷/۵۳	۶۳	۴۰/۹۲	۱۳	۸/۴۴	۱۱	۷/۱۴	۳۸	۲۴/۶۷	۲	۱/۳	۱۵۴	۱۰۰
جمع کل	۲۲۲۴	۳۳/۸۴	۲۵۴۷	۳۸/۷۵	۶۲۸	۹/۵۵	۲۳۹	۳/۶۴	۶۴۹	۹/۸۷	۲۸۶	۴/۳۵	۶۵۷۳	۱۰۰

فن آوری اطلاعات» و «فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی» پس از مجلات و کتاب ها نسبت به منابع اطلاعاتی دیگر بیشتر بوده است. در این میان هیچ استنادی به منابع الکترونیکی در «مجله علوم انسانی دانشگاه الزهراء» وجود نداشته است. گرایش به استناد به سایر منابع در تمام مجلات از مراتب پایینی برخوردار بوده است به غیر از «مجله علوم انسانی دانشگاه الزهراء» که پس از مجلات و کتاب ها، ۱۶/۲۲ درصد از استنادهای آن به سایر منابع اطلاعاتی بوده است.

بررسی زبان استنادها همان گونه که در جدول ۵ مشاهده می شود، مآخذ مورد استفاده فزونی سهم منابع فارسی در قیاس با منابع انگلیسی در مجلات

جدول ۵: توزیع منابع مورد استناد در مجلات مورد بررسی بر اساس زبان آن ها

مجله	زبان						جمع
	فارسی	عربی	انگلیسی	فرانسوی	آلمانی	سایر زبان ها	
کتابداری	۵۱۹	۵۸	۳۴۸	۵	۳	۲	۹۳۵
فصلنامه سیاست علمی و پژوهشی رهیافت	۱۵۴	۰	۱۶۶	۰	۰	۰	۳۲۰
علوم و فن آوری اطلاعات	۳۶۴	۰	۳۹۱	۳	۱۵	۱	۷۷۴
فصلنامه کتاب	۱۳۰۷	۳۲	۱۰۶۳	۳	۴	۲	۲۴۱۱
کتابداری و اطلاع رسانی	۶۶۲	۱۷	۶۶۱	۱	۰	۱	۱۳۴۲
مجله علوم انسانی دانشگاه الزهراء	۱۶	۰	۲۱	۰	۰	۰	۳۷
مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران	۱۰۹	۴	۱۸۷	۰	۰	۰	۳۰۰
مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز	۸۵	۰	۵۹	۱	۰	۰	۱۴۵
مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز	۶۳	۲	۸۹	۱	۰	۰	۱۵۵
مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد	۵۲	۰	۱۰۱	۰	۰	۱	۱۵۴
جمع	۳۳۳۱	۱۱۳	۳۰۸۶	۱۴	۲۲	۷	۶۵۷۳

اطلاع‌رسانی، ۲۸ مورد بدون مأخذ و ۵۲۵ مقاله دارای مأخذ بودند که به طور کلی با ۶۵۷۳ استناد مستخرج از آن‌ها، میانگین تعداد استنادها برای هر مقاله تألیفی ۱۲/۵ استناد می‌باشد. مقایسه نتایج میانگین استنادها در مقالات تألیفی مورد بررسی با پژوهش‌های پیشین نظیر شریف و محمود (۲۰۰۴) در حوزه اقتصاد که در دو مجله هسته مربوط به پاکستان میانگین ۱۷/۸۸ استناد برای «مجله نقد و بررسی توسعه پاکستان» و میانگین تعداد ۱۷/۷۸ استناد برای «مجله نقد و بررسی اقتصادی و اجتماعی پاکستان» را برآورد کرده‌اند، عصاره (۱۳۶۵) در حوزه پزشکی میانگین ۱۲/۷۸ استناد، اشتری (۱۳۸۰) در حوزه فلسفه با میانگین ۱۵ استناد، حاکی از آن است که نویسندگان مقالات تألیفی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی نسبت به سایر محققان تحقیقات گذشته برای تدوین مقالات خود کمتر به منابع، استناد کرده‌اند.

در مورد سؤال دوم پژوهش، با بررسی استنادهای تعلق گرفته به نشریات خارجی در مقالات تألیفی مورد بررسی در می‌یابیم که نشریات ادواری مورد استفاده توسط نویسندگان این مقالات از مدل قاعده برادفورد تبعیت می‌کنند و این قاعده در مورد نشریات مزبور صادق است.

از طریق این مدل، ۳ مجله هسته از میان ۴۵۲ مجله مورد استناد واقع شده تعیین و شناسایی شدند.

این در حالی است که ۲۸۳ عنوان از این تعداد هر یک فقط یک بار مورد استناد قرار گرفته‌اند که می‌توان به حاشیه‌ای بودن

«کتابداری»، «فصلنامه کتاب»، و «مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز» صادق است، اما در سایر مجلات منابع انگلیسی غالب می‌باشند، به عنوان مثال در «مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی مشهد» سهم منابع انگلیسی تقریباً دو برابر منابع فارسی است.

ولی این نسبت در «فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی» تقریباً برابر است. زبان آلمانی، در مجموع، اندکی بیش از ۰/۳ درصد منابع مورد استناد را به خود اختصاص داده است که پس از زبان فرانسه (۰/۲ درصد) پایین‌ترین رتبه را از نظر استفاده دارا می‌باشد.

جایگاه مجلات هسته پژوهش حاضر در مجله گزارش‌های استنادی

به منظور پاسخ به این سؤال، مجلات هسته به دست آمده از پژوهش حاضر در لوح فشرده مجله گزارش‌های استنادی (JCR) (ویرایش ۲۰۰۴) مربوط به نمایه استنادی علوم اجتماعی که توسط مؤسسه اطلاعات علمی (ISI) چاپ می‌شود و به عنوان مکملی برای پایگاه‌های اطلاعاتی آن می‌باشد، جستجو شدند. برای این منظور ابتدا فهرست مجلات حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی موجود در پایگاه JCR فراخوان شد و سپس این مجلات بر اساس عامل تأثیر^{۳۱} آن‌ها مرتب شدند.

جایگاه مجلات هسته تعیین شده در مجله گزارش‌های استنادی در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶: جایگاه مجلات هسته تعیین شده در مجله گزارش‌های استنادی (JCR)

رتبه در بررسی حاضر	عنوان مجلات هسته	عامل تأثیر مجله IF	جایگاه در فهرست مجلات JCR	تیم عمر مجله
۱	JASIST: Journal of the American Society for Information Science and Technology	۱/۳۵۰	۵	۶۶
۲	College and Research Libraries	۱/۰۱۴	۷	۶۸
۳	Journal of Documentation	۱/۵۸۵	۲	>۱۰

این مجلات پی برد. بنابراین ۳ مجله JASIST: Journal of the American Society for Information Science and Technology با ۱۱۹ استناد، College and Research Libraries با ۹۸ استناد و Journal of Documentation با ۴۷ استناد طبق قاعده برادفورد پراستنادترین مجلات محسوب می‌گردند.

این مجلات هسته دارای اهمیت زیادی در فعالیت‌های تحقیقاتی پژوهشگران حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی به حساب می‌آیند. در مقایسه با تحقیقات پیشین، محسنی (۱۳۸۴) در بررسی استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی در فاصله زمانی ۱۳۷۷-۱۳۸۲، ۳ مجله هسته College and Research Libraries با ۱۱۱ استناد، JASIST: Journal of the American Society for Information Science and Technology با ۸۶ استناد و مجله Journal of Academic Librarianship با ۵۶ استناد را در پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه‌های مورد بررسی تعیین نموده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ۲ عنوان از این مجلات در تحقیق حاضر نیز به عنوان مجله هسته مشخص شده‌اند.

بنابراین، نتایج بررسی حاضر یکی از یافته‌های این پژوهش را تأیید می‌کند. در نهایت فهرستی از مجلات هسته و ماورای هسته خارجی تهیه شد (پیوست الف).

از سوی دیگر، در تحقیق حاضر میزان استنادها به منابع فارسی

بر اساس جدول ۶ می‌توان دریافت که:

مجله JASIST: Journal of the American Society for Information Science and Technology که رتبه اول را در میان مجلات هسته این پژوهش با ۱۱۹ استناد کسب کرده است، دارای عامل تأثیری برابر با ۱/۳۵۰ می‌باشد که در میان فهرست رتبه‌بندی شده مجلات حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی بر اساس عامل تأثیر آن‌ها در مجله گزارش‌های استنادی (JCR) رتبه پنجم را در میان ۵۴ مجله کتابداری و اطلاع‌رسانی موجود کسب کرده است. نیم‌عمر این مجله ۶/۶ سال برآورد شده است.

دومین رتبه را مجله College and Research Libraries با ۹۸ استناد در میان مجلات هسته پژوهش حاضر به خود اختصاص داده است.

این مجله در فهرست رتبه‌بندی شده مجلات حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در JCR با عامل تأثیر برابر با ۱/۰۱۴ رتبه هفتم را بین این مجلات به دست آورده است و دارای نیم‌عمری معادل ۶/۸ سال می‌باشد. نهایتاً مجله Journal of Documentation که در میان مجلات هسته پژوهش حاضر در رتبه سوم قرار دارد، در این فهرست با عامل تأثیر برابر ۱/۵۸۵ در رتبه دوم قرار گرفته است و نیم‌عمری بیش از ۱۰ سال دارد.

نتیجه‌گیری

در ارتباط با سؤال اول پژوهش، یافته‌های بررسی حاضر نشان داد که از مجموع ۵۵۳ مقاله تألیفی مربوط به حوزه کتابداری و

حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی قرار گرفته است. این امر حاکی از آن است که مؤلفان مقالات در سال‌های مورد بررسی به منابع فارسی بیش از سایر منابع متکی بوده‌اند و به نوعی شاید بیانگر این مطلب باشد که مطالب فارسی در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی به سطح مطلوبی رسیده‌اند. در مقایسه با تحقیقات پیشین، یافته‌های پژوهش محسنی (۱۳۸۴) در بررسی استنادی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۲ نشان داد که ۵۶/۹۵ درصد استنادها به منابع فارسی بوده است و ۴۳/۰۵ درصد استنادها به منابع خارجی اختصاص داشته است. بنابراین در رابطه با زبان منابع مورد استناد نیز بین نتایج این تحقیق با یافته‌های بررسی حاضر همگونی وجود دارد.

در ارتباط با سؤال ششم پژوهش، نتایج بررسی جایگاه مجلات هسته در مجله گزارش‌های استنادی (JCR) مشخص کرد که ۳ مجله JASIST: Journal of the American Society for Information Science and Technology (با عامل تأثیر ۱/۳۵۰)، College and Research Libraries (با عامل تأثیر ۱/۰۱۴) و Journal of Documentation (با عامل تأثیر ۱/۵۸۵) که جزء مجلات معتبر و سطح بالای تخصصی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌باشند، در مجله JCR نمایه شده‌اند و با عامل‌های تأثیر بالا، مجلات معتبری در سطح جهان به حساب می‌آیند که در پژوهش حاضر نیز مورد استفاده قرار گرفته و جزء مجلات هسته بوده‌اند. استناد به این مجلات توسط نویسندگان مقالات تألیفی فارسی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی موجب غنای علمی پژوهش‌های صورت گرفته توسط این گروه بوده است. همچنین باعث ارتقاء سطح کیفی پژوهش‌های انجام شده و دلیل معتبر بودن استنادهای موجود در این پژوهش‌ها می‌باشد.

پیشنهادها

۱. می‌توان از طریق بررسی نیازهای اطلاعاتی پژوهشگران حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی به تعیین مجلات پر استفاده توسط آن‌ها پرداخت و از مقایسه نتایج حاصل با مجلات هسته تعیین شده در پژوهش حاضر، فهرستی از مجلات پر استفاده و مناسب را معرفی نمود که به کتابداران در بخش مجموعه‌سازی کمک می‌کند تا با انتخاب تعداد اندکی مجله و صرف هزینه کمتر محتوای بیشتری از

افزایش یافته بود. در پژوهش عصاره (۱۳۶۵) فقط ۲ درصد از استنادها به منابع فارسی بوده است. در این بررسی ۵۰/۶۸ درصد از استنادها به منابع فارسی تعلق گرفته است. قاعده برادفورد در مورد مجلات فارسی در این بررسی صادق نبود و صرفاً به معرفی مجلات فارسی پر استنادتر پرداخته شد.

در این میان، ۱۴ عنوان مجله بیشترین استنادها را به خود اختصاص داده‌اند (پیوست ب). شایان ذکر است مجلاتی که ۱۰ استناد یا بیشتر به آن‌ها تعلق گرفته است، به عنوان پر استنادترین مجلات، در نظر گرفته شده‌اند. از میان این ۱۴ مجله، «فصلنامه کتاب» با ۲۰۱ استناد، «فصلنامه پیام کتابخانه» با ۱۰۹ استناد، «مجله رهیافت» با ۸۷ استناد، «فصلنامه علوم و فن‌آوری اطلاعات» با ۶۷ استناد در ابتدای فهرست رتبه‌بندی شده مجلات قرار گرفته‌اند. لذا از آنجایی که این ۵ عنوان مجله با ۵۵۰ استناد (۵۶/۱۲ درصد)، بیش از نیمی از تعداد کل استنادها به مجلات فارسی (۹۸۰ استناد) را به خود اختصاص داده‌اند، در آثار تحقیقاتی نویسندگان مقالات تألیفی مورد بررسی از اهمیت زیادی برخوردارند.

در رابطه با نوع منابع مورد استناد در مقالات تألیفی مورد بررسی، بیشترین سهم استنادها با ۳۸/۷۵ درصد به مجله و سپس با ۳۳/۸۴ درصد به کتاب اختصاص داشته است. همچنین ۷۲/۵۹ درصد استنادها به مجلات و کتاب‌ها صورت گرفته و منابع اطلاعاتی دیگر جمعاً ۲۷/۴۱ درصد مابقی استنادها را شامل می‌شوند. در مجموع می‌توان گفت که استناد در مقالات تألیفی فارسی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی مجله-مدار بوده است و این نکته در مورد ۸ مجله از ۱۰ مجله مورد بررسی صادق است، تنها در دو مجله «کتابداری» و «فصلنامه علوم و فن‌آوری اطلاعات» میزان استناد به کتاب بیشتر از استناد به مجله بوده است، گرچه این امر به دلیل بیشتر بودن نسبت مجلات در مآخذ، به اصل «مجله-مدار» بودن استنادهای مقالات تألیفی فارسی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی خللی وارد نمی‌کند. تحقیقات پیشین، حاکی از آن است که در رشته‌های علوم انسانی گرایش محققان به استفاده از کتاب‌ها بیشتر از مجلات بوده است. یافته‌های ریاحی نیا (۱۳۷۴)، زندی (۱۳۷۸)، نشان می‌دهند که در حوزه علوم انسانی به کتاب‌ها نسبت به مجلات بیشتر استناد می‌شود. ضمناً در تحقیق مقصودی دریه (۱۳۸۱) در رابطه با بررسی استنادی مقالات مندرج در ۴ مجله حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در سال‌های ۱۳۷۸-۱۳۷۹ مشخص شد که استناد به کتاب با ۴۶/۲۹ درصد بیش از سایر منابع اطلاعاتی بوده است.

ولی محسنی (۱۳۸۴) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی طی سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۲ پرداخته است و به این نتیجه دست یافته است که در مجموع، مجلات با ۳۹/۶۳ درصد بیشترین میزان استناد را داشته‌اند. بدین ترتیب یافته‌های این تحقیق با یافته‌های بررسی حاضر دارای همگونی می‌باشد. بنابراین در مجموع می‌توان گفت که از سال ۱۳۷۹ به بعد رفتار استنادی پژوهشگران حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی از «کتاب-مداری» به سوی «مجله-مداری» تغییر یافته است که نشان دهنده این است که پژوهشگران این حوزه علاقه‌مند به استفاده از تازه‌ترین منابع، پژوهش‌ها و بررسی‌های اهل فن در تحقیقات خود می‌باشند. از بررسی یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر در مورد زبان مورد استفاده در مقالات تألیفی مورد بررسی در می‌یابیم که زبان فارسی با ۳۳۳۱ مورد استناد (۵۰/۶۸ درصد) در مرتبه نخست و زبان انگلیسی با ۳۰۸۶ مورد استناد (۴۶/۹۵ درصد) در مرتبه دوم قرار دارد. میزان استناد به سایر زبان‌ها ۱۵۶ استناد (۲/۳۷ درصد) است. از این وضعیت می‌توان نتیجه گرفت که در این بررسی منابع فارسی بیش از سایر زبان‌ها مورد استفاده پژوهشگران

دانش را تهیه و در اختیار استفاده‌کنندگان قرار دهند.

۲. تحقیقی مشابه درباره مجلات همین حوزه در سایر مراکز پژوهشی و آموزش عالی در آینده صورت گیرد و نتایج آن با یافته‌های تحقیق حاضر مقایسه شود تا بتوان دریافت که این گونه

یافته‌ها قابل تعمیم است یا خیر.

۳. انجام پیشنهادهای فوق در مورد سایر رشته‌های علمی نیز می‌تواند در مجموعه‌سازی کتابخانه‌ها و هدایت هدفمند پژوهشگران این رشته‌ها جهت دریافت اطلاعات مفید و معتبر، سودمند باشد.

پی‌نوشت :

1- Dulle	11 - Arts & Humanities Citation Index (A&HCI)	22 - Sharif
2- Aina	12- DIALOG	23- Mahmood
3 - Mabawonku	13 - Ratnatunga	24 - Sokoine University of Agriculture
4 - Edwards	14 - Romano	25 - Frandsen
5 - ODLIS(Online Dictionary for Library and Information Science)	15 - Journal Citation Reports	26 - Yang
6 - Parker	16 - Bradford	27 - Pan
7 - Paisley	17 - Tiew	28 - National Journal of Andrology
8- Garrett	18 - Kaur	29 - Asian Journal of Andrology
9- Science Citation Index (SCI)	19 - Journal of Natural Rubber Research	30 - Bulletin of Medical Library Association
10 - Social Science Citation Index (SSCI)	20 - Pakistan Development Review	31 - Impact Factor (IF)
	21 - Pakistan Economic and Social Review	

فهرست منابع و مآخذ :

- ۱- اشتری، مه‌لقا (۱۳۸۰). «تحلیل استنادی مقالات فلسفی فارسی طی سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۷۷». فصلنامه کتاب، ۱۲(۲): ۸-۲۲.
- ۲- بنی‌هاشمی، میترا (۱۳۶۴). تجزیه و تحلیل استنادهای مقالات در برخی نشریات ادواری پزشکی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- ۳- حرّی، عباس (۱۳۸۱). «مطالعه میزان همبستگی موضوعی پایان‌نامه‌ها و مقالات فارسی در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران». مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۳۲(۱): ۴۳-۷۴.
- ۴- زندی، فاطمه (۱۳۷۸). بررسی استنادی مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز در سال‌های ۱۳۶۶-۱۳۷۵. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ۵- سلیمی جهرمی، معصومه (۱۳۶۶). کاربرد قانون (مدل) برادفورد در بررسی استفاده از نشریات ادواری علوم پزشکی ایران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- ۶- عصاره، فریده (۱۳۶۵). بررسی وضع استناد در مجلات پزشکی فارسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- ۷- عصاره، فریده (۱۳۷۶). «کتابسنجی». مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، ۳(۳و۴): ۶۳-۷۴.
- ۸- عصاره، فریده (۱۳۷۷). «تحلیل استنادی». فصلنامه کتاب، ۹(۳و۴): ۳۴-۴۵.
- ۹- محسنی، مهدی (۱۳۸۴). مقایسه رفتارهای استنادی دانشجویان کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های ایران بر اساس منابع پایان‌نامه‌های آن‌ها طی سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۲ به منظور تعیین مجلات هسته و هزینه سودمندی آن‌ها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ۱۰- مقصودی دریه، رؤیا (۱۳۸۱). «بررسی استنادی مقالات در مجلات علوم اطلاع‌رسانی». فصلنامه پیام کتابخانه، فصلنامه کتاب و کتابداری در سال‌های ۱۳۷۸-۱۳۷۹. فصلنامه کتابداری، ۳۹: ۲۳-۴۰.
- 10- Aina, L. O.; Mabawonku, I. M. (1997). "The literature of the information profession in Anglophone Africa: characteristics, trends and future directions". *Journal of Information Science*, 23(4): 321-326.
- 11-Bradford, S. C. (1948). *Documentation*. London : Crasby LockWood.
- Dulle, F. W.; Lwehabura, M. J. F.; Matovelo, D. S.; Mulimila, R. T. (2004). "Creating a core journal collection for agricultural research in Tanzania: Citation analysis and user opinion techniques". *Library Review*, 53(5): 270-277.
- 12-Edwards, S. (1999). "Citation analysis as a collection development tool: a bibliometric study of polymer science theses and dissertations". *Serials Review*, 25(1): 1-15.
- 13-Frandsen, T. F. (2005). "Journal interaction: a bibliometric analysis of economics journals". *Journal of Documentation*, 61(3): 385-401.
- 14-ODLIS (2002). "Online dictionary for library and information science". Available at: www.wcsu.edu/library/odlis.html (accessed 17th December 2005).
- 15-Paisley, W. J. (1984). "Communication in the communication sciences". *Progress in the communication sciences*, 5: 1-43.
- 16-Paisley, W. J. (1989). "Bibliometrics, scholarly communication and communication research". *Communication Research*, 16(5): 701-717.
- Ratnatunga, J.; Romano, C. (1997). "A citation classics analysis of articles in contemporary small enterprise research". *Journal of Business Venturing*, 12(3): 197-212.
- 17-Sharif, M. A.; Mahmood, K. (2004). "How economists cite literature: Citation analysis of two core Pakistan economic journals". *Collection Buildings*, 23(4): 172-176.
- 18-Tiew, W. S.; Kaur, K. (2000). "Citation analysis of Journal of Natural Rubber Research, 1988-1997". *Malaysian Journal of Library and Information Science*, 5(2): 45-56.
- 19-Yang, Hua; Pan, Bo-chen (2006). «Citation analysis of National Journal of Andrology and Asian Journal of Andrology». *National Journal of Andrology*, 12 (1): 86-92.

پیوست‌ها

پیوست الف:

فهرست رتبه‌بندی شده مجلات مورد استناد خارجی در مقالات تألیفی مورد بررسی بر اساس تعداد استناد (به منظور جلوگیری از طولانی شدن فهرست، تنها به ذکر نام مجلاتی پرداخته می‌شود که ۵ استناد یا بیشتر به آن‌ها تعلق گرفته است)

ردیف	عنوان مجله	تعداد استناد
۱	JASIS: Journal of the American Society for Information Science	۱۱۹
۲	College and Research Libraries	۹۸
۳	Journal of Documentation	۴۷
۴	LRTS: Library Resources & Technical Services	۴۰
۵	Information Processing & Management	۳۸
۶	Journal of Information Science	۳۶
۷	Journal of Education for Library and Information Science	۲۹
۸	Journal of Academic Librarianship	۲۸
۹	Library and Information Science Research	۲۷
۱۰	The Reference Librarian	۲۵
۱۱	Journal of Education for Librarianship	۲۲
۱۲	Reference Quarterly	۲۲
۱۳	Bulletin of Medical Library Association	۱۸
۱۴	Library Quarterly	۱۸
۱۵	ARIST: Annual Review of Information Science and Technology	۱۷
۱۶	IFLA Journal	۱۷
۱۷	Library Journal	۱۶
۱۸	Scientometrics	۱۶
۱۹	Library Trends	۱۵
۲۰	Online	۱۴
۲۱	Science	۱۴
۲۲	Library Review	۱۳
۲۳	Serials Librarian	۱۳
۲۴	Annual of Library Science and Documentation	۱۲
۲۵	Aslib Proceedings	۱۱
۲۶	Cataloging & Classification Quarterly	۱۱
۲۷	International Information and Library Review	۱۱
۲۸	International Library Review	۱۱
۲۹	Journal of Librarianship and information science	۱۱
۳۰	Scientific American	۱۱
۳۱	Dissertation Abstracts International	۱۰
۳۲	Interlending & Document supply	۱۰
۳۳	Internet Research	۱۰
۳۴	American Libraries	۹
۳۵	Bulletin of the American Society for Information Science	۹
۳۶	Computers in Libraries	۹
۳۷	Libri	۹
۳۸	Online Review	۹
۳۹	The Australian Library Journal	۹
۴۰	The Electronic Library	۹
۴۱	Database	۸
۴۲	Information Technology & Libraries	۸
۴۳	Journal of Library Administration	۸
۴۴	Library Hi Tech	۸
۴۵	RSR: Reference Services Review	۸

ردیف	عنوان مجله	تعداد استناد
۴۶	Special Libraries	۸
۴۷	Communications of the ACM	۷
۴۸	Journal of Knowledge Management	۷
۴۹	Library Research	۷
۵۰	Canadian Library Journal	۶
۵۱	Education for Information	۶
۵۲	Nature	۶
۵۳	Science and Technology Libraries	۶
۵۴	Asian Libraries	۵
۵۵	California Management Review	۵
۵۶	Information Services and Use	۵
۵۷	Journal of Higher Education	۵
۵۸	Journal of Reading	۵
۵۹	Library Acquisitions: Practice & Theory	۵
۶۰	Malaysian Journal of Library and Information Science	۵
۶۱	Reference & User Services Quarterly	۵
۶۲	Serials Review	۵
۶۳	The Scientist	۵
۶۴	VINE	۵

پیوست ب:

فهرست رتبه‌بندی شده مجلات پراستناد فارسی در مقالات تألیفی مورد بررسی بر اساس تعداد استناد (به منظور جلوگیری از طولانی شدن فهرست، تنها به ذکر نام مجلاتی پرداخته می‌شود که ۱۰ استناد یا بیشتر به آن‌ها تعلق گرفته است)

ردیف	عنوان مجله	تعداد استناد
۱	فصلنامه کتاب	۲۰۱
۲	فصلنامه پیام کتابخانه	۱۰۹
۳	فصلنامه رهیافت	۸۷
۴	فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی	۸۶
۵	فصلنامه علوم اطلاع‌رسانی	۶۷
۶	مجله دفتر کتابداری	۳۰
۷	نامه انجمن کتابداران ایران	۲۷
۸	نشر دانش	۲۶
۹	پژوهشنامه اطلاع‌رسانی	۱۵
۱۰	مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران	۱۴
۱۱	ماهنامه وب	۱۱
۱۲	فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی	۱۰
۱۳	مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز	۱۰
۱۴	مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز	۱۰